

Meertaligheid in het leesonderwijs

Achtergronden en praktische tips voor het basisonderwijs

KWESTIE
VAN LEZEN

21

Rond de 30% van alle leerlingen spreekt thuis een andere taal dan het Nederlands. Een inclusief leerklimaat met ruimte voor alle talen bevordert het welbevinden van meertalige leerlingen en biedt de beste kansen om tot leren te komen. Kennis over hoe je de thuistalen van leerlingen zichtbaar kunt maken en inzetten in de les is relevant voor elke leraar. Deze brochure biedt je hiervoor informatie en tips.

Taal- en leesontwikkeling bij meertalige leerlingen

Een leerling die thuis een andere taal dan het Nederlands spreekt en in een rijke taalomgeving opgroeit, heeft geen taalachterstand. Wanneer deze leerling nog weinig aanbod heeft gehad in het Nederlands, bied je op school extra ondersteuning bij de Nederlandse taal- en leesontwikkeling. De thuistaal vormt hierbij geen belemmering, maar is juist een belangrijke hulpbron. Ook als een leerling de thuistaal niet kan lezen, maar die wel goed spreekt, bevordert dit de leesontwikkeling in het Nederlands.

De verschillende talen die iemand beheerst zijn in de hersenen met elkaar verbonden. Leerlingen kunnen hun thuistaal dus niet 'uitschakelen' op school. En dat is maar goed ook. De kennis die ze al hebben in de thuistaal vormt de basis voor het leren van het Nederlands. Wanneer leerlingen hun thuistaal mogen gebruiken in de klas, bijvoorbeeld door uitwisseling met een medeleerling, hebben ze toegang tot

die eerder opgedane kennis en kunnen ze het Nederlands hieraan verbinden. Ook eentalige leerlingen profiteren van een meertalige benadering. Het vergroot het talenbewustzijn van elke leerling en stimuleert een open houding ten aanzien van talige en culturele diversiteit.

Kennis als fundament voor leren en lezen

Door op school te lezen en luisteren in de thuistaal bouwen leerlingen hun achtergrondkennis uit, bijvoorbeeld met een non-fictieboek of filmpje ter introductie van een thema. Een brede kennisbasis ondersteunt het leren in het Nederlands. Ook meertalige leerlingen profiteren van een aanpak van het leesonderwijs waarbij taal, lezen en kennisopbouw geïntegreerd zijn. Het werken met rijke teksten binnen betekenisvolle thema's en het stimuleren van de leesmotivatie staan hierbij centraal.

Wanneer leerlingen hun voorkennis vanuit de thuistaal hebben geactiveerd, bijvoorbeeld door met een medeleerling

of thuis bepaalde begrippen te bespreken, kun je hierop aansluiten met Nederlandstalige kinderboeken en andere rijke teksten. Je stimuleert de taalontwikkeling het meest door teksten niet te vereenvoudigen of in te korten, maar door middel van preteaching, modeling en scaffolding passende ondersteuning te bieden bij het lezen. Door boeken en teksten in rijke taal, doen leerlingen naast dagelijkse taal ook school- en vaktaal op.

Maak het lezen betekenisvol door ook kinderboeken aan te bieden die vanuit andere culturen bijdragen aan het thema. Dit kunnen zowel (vertaalde) boeken in het Nederlands zijn, als boeken in de talen van leerlingen die leesvaardig zijn in hun thuistaal. Door deze inclusieve benadering kunnen leerlingen vanuit de eigen kennis en culturele achtergrond deelnemen aan de les. Bovendien is lezen in de voorkeurstaal goed voor de leesmotivatie.

TIP*

In Kwestie van Lezen 19 *Effectief onderwijs in begrijpend lezen* lees je meer over ondersteuning bij lezen met begrip.

TIP*

In de publicatie *Meertalige leerlingen ondersteunen in het leesonderwijs* staat hoe je thematisch aan de slag kunt met boeken vanuit het thema 'Water: vriend of vijand?'

Ondersteuning bij het lezen met begrip

- Preteaching door met een klein groepje een tekst voor te bespreken.
- Ophalen en uitbreiden van voorkennis over een onderwerp, door te vertellen, voor te lezen of voorwerpen of een filmpje te laten zien.
- Uitlichten van centrale woorden en concepten.
- Modelen van relevante leesstrategieën, bijvoorbeeld door te voorspellen waar een tekst over gaat, de structuur te bespreken of hardop na te denken over een lastige passage.
- Nederlandse luisterboeken inzetten naast de fysieke boeken om het lezen te ondersteunen.
- Samen een boekverfilming kijken voor of na het (voor)lezen van een boek.
- Laat leerlingen met elkaar in discussie gaan of geef een uitdagende schrijfoopdracht, zodat ze actief aan de slag gaan met tekststructuren, nieuwe kennis en woordenschat.

Probeer bij deze tips waar mogelijk de thuistalen te betrekken.

TIP*

Lees meer over translanguaging in de brochure *Translanguaging. Een krachtige pedagogische strategie voor meertalige klassen* (Rutu Foundation, 2016).

Inzet van de thuistalen

- Stimuleer dat leerlingen onderling hun thuistaal gebruiken om te overleggen of iets te vertalen (translanguaging). Dit helpt hen om actief deel te nemen aan de les.
- Laat leerlingen bij belangrijke woorden en concepten uit een tekst vertalingen in hun thuistalen benoemen of opschrijven.
- Geef leerlingen de keuze in welke taal ze een Nederlandse spreek- of schrijfoopdracht voorbereiden.
- Bied wanneer beschikbaar boeken uit de landen van herkomst aan en (audio)vertalingen van Nederlandse boeken in de thuistalen.
- Laat leerlingen tijdens het vrij lezen zelf kiezen in welke taal ze lezen.
- Organiseer een boekpromotie waarbij leerlingen in het Nederlands vertellen over een boek in de thuistaal.
- Nodig ouders en collega's uit om voor te lezen in hun thuistaal.
- Maak gebruik van vertaalapps om teksten te vertalen naar de thuistalen.

★ Scan de QR-code voor de links bij de tips:

TIP*

De *Videoroute meertaligheid* van Drongo (2024) bestaat uit zes video's met concrete voorbeelden van het gebruik van meertaligheid in de klas.

Een meertalige benadering is maatwerk

Sommige leerlingen zijn in Nederland geboren en spreken thuis een andere (streek)taal, al dan niet naast het Nederlands. Andere leerlingen zijn pas net in Nederland en opgegroeid in een andere taal- en culturele context. De ene leerling komt uit een rijke taalomgeving, de andere krijgt thuis een minder rijk taalaanbod. Sommige leerlingen kunnen lezen in hun thuistaal, terwijl andere hun thuistaal alleen spreken. Er zijn meertalige leerlingen die het Nederlands goed beheersen en leerlingen die nog weinig Nederlands taalaanbod hebben gehad.

De manier waarop je de thuistaal kunt inzetten, is dus voor elke leerling anders. Differentiatie is daarom essentieel. Informeer bij de leerling of ouders welke taal/talen er thuis gesproken worden, of die ook gelezen worden, en zo ja, in welke mate. Zo weet je welke leerlingen je aan elkaar kunt koppelen, krijg je een beeld van het leesniveau in de thuistaal en in welke talen je boeken kunt aanbieden.

Een rijke meertalige leesomgeving

Zorg voor een breed scala aan boeken en teksten, in zowel het Nederlands als de thuistalen.

In de thuistalen:

- titels van hoge kwaliteit uit de landen van herkomst van de leerlingen;
- vertalingen van Nederlandse kinderboeken of bekende internationale titels;
- titels (ook non-fictie) in verschillende talen die thematisch op elkaar aansluiten.

In het Nederlands:

- Nederlandse kinderboeken in rijke taal met een vanzelfsprekende culturele diversiteit;
- fictie en non-fictie passend bij de thema's;
- Nederlandse kinderboeken waarvan (audio)vertalingen beschikbaar zijn in andere talen;
- tekstloze prentenboeken / graphic novels. Deze boeken stimuleren de narratieve ontwikkeling zonder dat er een taalbarrière is.

* Scan de QR-code voor de links bij de tips:

TIP*

Raadpleeg de leesconsulent of bibliotheek voor het meertalige aanbod en vind inspiratie in de meertalige titellijsten in de toolkit van de Bibliotheek op school.

TIP*

Ga aan de slag met meertalige collectie en tekstloze prentenboeken aan de hand van beschikbare werkvormen en tips.

Meer informatie?

[Afuk.nl](https://afuk.nl)

Taal-leesstimulering in de Friese taal

[Drongo.nl](https://drongo.nl)

Platform voor meertaligheid

[Prentenboekeninalletalen.nl](https://prentenboekeninalletalen.nl)

[Pro.debibliotheekopschool.nl](https://pro.debibliotheekopschool.nl)

Boekenlijsten met titels in verschillende talen

Scan deze QR-code voor
de bronvermeldingen:

© Stichting Lezen, 2025.

Tekst: **Stichting Lezen**
Eindredactie: **Tjeerd Gunning**
Foto's **Annemarie Terhell**
Ontwerp **Hocus**
www.lezen.nl

Lezen
STICHTING LEZEN

Bronnen

Agirdag, O., & Kambel, E.-R. (red.) (2017). *Meertaligheid en onderwijs*. Boom Uitgevers.

Agirdag, O. (2020). *Onderwijs in een gekleurde samenleving*. Epo.

August, D., McCardle, P., & Shanahan, T. (2014). Developing literacy in English language learners: Findings from a review of the experimental research. *School Psychology Review*, 43(4), 490–498.

Bialystok, E. (2017). The bilingual adaptation: How minds accommodate experience. *Psychological Bulletin*, 143(3), 233–262.

Blom, E., Boerma, T., Bosma, E., Cornips, L. & Everaert, E. (2017). Cognitive advantages of bilingual children in different sociolinguistic contexts. *Frontiers in Cognition*, 8, 552.

Bosma, E., Bakker, A., Zenger, L., & Blom, E. (2023). Supporting the development of the bilingual lexicon through translanguaging: a realist review integrating psycholinguistics with educational sciences. *Eur J Psychol Educ*, 38, 225–247.

Bruggink, M., Swart, N., Van der Lee, A., & Segers, E. (2022). *Putting PIRLS to Use in Classrooms Across the Globe: Evidence-Based Contributions for Teaching Reading Comprehension in a Multilingual Context*. Springer International Publishing.

Cummins, J. (1981). *Bilingualism and minority-language children*. *Language and Literacy Series*. OISE Press.

Cummins, J. (1981). Four misconceptions about language proficiency in bilingual education. *NABE Journal*, 5(3), 31–45.

Delarue, S., Van Damme, V., & Verrips, M. (2024). *Videoroute meertaligheid*.

Duarte, J., Günther, M., De Backer, F., Frijns, C., & Gezelle Meerburg, B. (red.) (2022). *Talenbewust lesgeven. Aan de slag met talige diversiteit in het basisonderwijs*. Uitgeverij Coutinho.

Reljić, G., Ferring, D., & Martin, R. (2015). A meta-analysis on the effectiveness of bilingual programs in Europe. *Review of Educational Research*, 85(1), 92–128.

Schrijfgroep LPTN (2017). Ruimte voor nieuwe talenten. Keuzes rond nieuwkomers op de basisschool. *PO-Raad*.

Smit, J. (2022, 10 juni). In alle talen. Hoe een meertalige aanpak ons onderwijs toegankelijker, rijker en eerlijker kan maken [Openbare les]. Kenniscentrum Leren en Innoveren, Lectoraat Meertaligheid en Onderwijs, *Hogeschool Utrecht*

Van Beuningen, C., & Polisenká, D. (2020). Durf meer met meertaligheid. *Levende Talen Magazine*, 107(7), 10–14.

Van Praag, L., Sierens, S., Agirdag, O., Lambert, P., Slembrouck, S., Van Avermaet, P., Van Braak, J., Van De Craen, P., Van Gorp, K., & Van Houtte, M. (2016). *Haal meer uit meertaligheid: omgaan met talige diversiteit in het basisonderwijs*. Acco.

Veerman, E., Danbury, E., Duarte, J., & Gaikhorst, L. (2023). *Meertaligheid in het basisonderwijs. Handboek voor onderwijsprofessionals. Hoe benut je de meertaligheid van leerlingen op school en in de klas?* *Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam*.

Wouters, E., Van Popta, M., Dekker, S., & Smit, J. (2024). *Meertalige leerlingen ondersteunen in het lees-onderwijs. Een literatuurstudie naar meertaligheid, lezen met begrip en leesmotivatie*. Stichting Lezen.

KWESTIE
VAN LEZEN

21